

Scenariusz lekcji religii katolickiej dla szkół ponadpodstawowych. Propozycja nr 3.
red. ks. A. Kiciński
opracował ks. mgr-lic Tomasz Pązik

Polska Joanna d'Arc i „nieznana” bitwa o krzyże dziewczyn i chłopców z Miętneho

fol. domena publiczna

Ks. Andrzej Kiciński poprosił mnie o scenariusz lekcji o obronie Krzyża w Miętmem. Szczerze mówiąc, nie znałem tej historii, ale u niego na wykładach wybrzmiała jako zdecydowana i zwycięska batalia w obronie krzyża i wartości z nim związanych. To sprowokowało mnie do napisania poniższego scenariusza lekcji religii kierowanej do młodzieży.

Założeniem ks. prof. Kicińskiego było również ocalenie od zapomnienia lektury szkolne, które „znikają” z podstawy programowej. Postanowiłem więc napisać scenariusz lekcji, który opowie o młodych bohaterach z Miętneho, do którego wprowadzi inną postać – młoda bohaterka powstania listopadowego – Emilia Plater, którą poznamy w wierszu Adama Mickiewicza „Śmierć pułkownika”.

Scenariusz zakłada cztery etapy:

1. Złota myśl św. Jana Pawła II
2. Korelacja z edukacją polonistyczną wiersz Adama Mickiewicza
3. Odkrywanie poezji dziewcząt i chłopców ze strajku w Miętmem
4. Rozważenie fragmentu ewangelii św. Mateusza

Pierwszy to próba pobudzenia młodzieży do dyskusji na temat ich wpływu dla kreowania przyszłości, czemu posłuży krótki cytat św. Jana Pawła II.

Kolejny ma na celu wprowadzenie do głównego tematu (obrona Krzyża w Miętmem) i zakłada przybliżenie sylwetki Emilii Plater, która często jest nazywana polską Joanną d'Arc. Posłuży do tego wiersz Adama Mickiewicza, oraz jego krótka interpretacja. Chodzi o to, by rozbudzić w młodych sercach uczucia patriotyczne, ale także ducha odpowiedzialności za Ojczyznę i przyszłe pokolenia.

Sednem tej lekcji ma być przedstawienie historii z Miętnego, dlatego też by nie był to tylko wykład historyczny, chciałbym by to uczniowie mogli zagłębić się w tę tematykę interpretując twórczość młodzieży z Zespołu Szkół Rolniczych w Miętnem – uczestników historycznej, bo zwycięskiej obrony Krzyża w szkole. Ich zadaniem będzie, na podstawie wierszy z tamtego czasu, odgadnąć o jaką „bitwę” chodzi. Katecheta/nauczyciel ostatecznie ma za zadanie w sposób inspirujący opowiedzieć historię bohaterskiej młodzieży.

Ostatnim elementem będzie wspólna dyskusja o tym, jak dzisiaj można publicznie wyznawać wiarę i stawać w jej obronie.

Legnica-Lublin 22.05.2024 r.

I. Założenia edukacyjne

1. Cele ogólne

- zapoznanie z historią obrony krzyża w szkole w Zespole Szkół Rolniczych w Miętnem; budowanie postawy szacunku dla krzyża

2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Wiedza. Uczeń:

- opowiada historię Emilii Plater i jej związku z walką o niepodległość Ojczyzny
- wskazuje powody podjęcia walki o krzyż przez uczniów ze szkoły w Miętnem
- odkrywa w krzyżu uniwersalny znak międzyludzkiej solidarności i wzajemnego szacunku
- wyjaśnia, dlaczego ludzie umieszczają znak krzyża w miejscach swojego życia, nauki i pracy
- jest świadomy, że w historii Polski ludzie stawali w obronie znaku krzyża, gdy był usuwany z przestrzeni ich życia, nauki i pracy

Umiejętności. Uczeń:

- interpretuje wiersz „Śmierć pułkownika” Adama Mickiewicza
- krótko opowiada historię obrony krzyża w Miętnem
- interpretuje fragment Pisma Świętego - Mt 10, 32-33. 38-39.

Postawy. Uczeń:

- darzy szacunkiem znak krzyża
- przygotowuje się by w razie potrzeby stać w obronie wiary.

3. Metody i techniki

Proklamacja Pisma Świętego, pokaz, praca z tekstem, rozmowa kierowana, dyskusja, opowiadanie, projekcja audio-wizualna, burza mózgów, praca w grupach.

4. Środki dydaktyczne

Pismo Święte, komputer, projektor, sprzęt audio, prezentacja multimedialna (Prezentacja), projektor, teksty do pracy w grupach (Załącznik 1).

Opcjonalnie: teksty wiersza „Śmierć pułkownika” Adama Mickiewicza.

II. Przebieg lekcji

1. Modlitwa

Nauczyciel zachęca do wspólnej modlitwy. Można to zrobić słowami:

Na początku dzisiejszej lekcji, pomódlmy się za Was i młodzież polską, o miłość do Ojczyzny i odwagę potrzebną do obrony najważniejszych wartości. Prośmy o to przez wstawiennictwo Matki Bożej Królowej Polski. Pod Twoją obronę....

2. Sytuacja egzystencjalna

Nauczyciel wprowadza uczniów w temat próbując zachęcić ich do interpretacji cytatu św. Jana Pawła II.

Dzisiejszą lekcję chciałbym rozpocząć wspólną interpretacją krótkiego cytatu św. Jana Pawła II z jego przemówienia do młodzieży, w trakcie pierwszego ogólnoswiatowego

spotkanie z młodzieżą, które odbyło się w Rzymie w 1985 roku. Spójrzmy wspólnie na wyświetlony tekst (Prezentacja).

Katecheta odczytuje na głos cytat św. Jana Pawła II

„W Was jest nadzieja, ponieważ Wy należycie do przyszłości, a zarazem przyszłość do Was należy”. Jak rozumiemy te słowa i czy się z nimi zgadzamy?

Krótką dyskusją. Nauczyciel podsumowuje wypowiedzi uczniów.

Jak sami zauważacie wiele zależy od młodzieży, od ich zaangażowania na rzecz przyszłości rodziny, społeczności w której żyje, ojczyzny a nawet świata. Na kartach historii naszego kraju, możemy szczerzyć się wieloma przykładami młodych ludzi oddanych pracy i zaangażowaniu na rzecz dobra wspólnego, czy też walki w imię wyższych wartości.

Chciałbym przypomnieć wam jedną z takich postaci. Adam Mickiewicz napisał o niej wiersz zatytułowany: „Śmierć pułkownika”¹. Zechciejmy razem wsłuchać się w ten tekst by odkryć o kim jest napisany.

Nauczyciel zachęca uczniów do wysłuchania wiersza. Proponuje się następujące warianty:

1. **Aranżacja muzyczna wiersza**, <https://www.youtube.com/watch?v=05aor0qs9-M>
2. Do odtwarzania, czytany przez lektora, <https://www.youtube.com/watch?v=ovmvB5w-KH4>
3. Nauczyciel sam odczytuje wiersz na głos.

Warto wyświetlić uczniom tekst na tablicy (Prezentacja), bądź też rozdać wydrukowane, by mogli śledzić tekst. Następnie nauczyciel krótko przypomina uczniom postać Emilii Plater jako przykład młodej kobiety – żołnierza – uczestniczki powstania listopadowego. Można uczynić to następujący sposób.

Ku naszemu zaskoczeniu dopiero ostatnia zwrotka wiersza zdradza nam, że tym walecznym pułkownikiem, który po licznych bitwach w czasie powstania listopadowego, pojednany z Bogiem na łożu śmierci jest – Emilia Plater, fantastyczna polska kobieta. Adam Mickiewicz napisał ten utwór w hołdzie bohaterskiej postawy młodej dziewczyny, która traci życie mając zaledwie 25 lat. Porzuca życie hrabianki, a nawet odrzuciła zaręczyny zamożnego rosyjskiego inżyniera z pobudek patriotycznych. Kiedy usłyszała o wybuchu powstania listopadowego w 1830 roku nawołuje do walki na Litwie, gdzie się urodziła. Niestety, z uwagi na to, że była kobietą początkowo ją ignorowano. Aby wyglądem przypominać innych żołnierzy, obcięła włosy, przywdziała męski mundur i nosiła ze sobą broń. Dzięki uporowi i wartościom, za które chciała walczyć zbiera w końcu udaje jej się zebrać kilkusetosobowy powstańczy oddział, w skład którego weszli strzelcy, kawalerzyści i kosynierzy. Po licznych walkach na terenie Litwy gen. Dezydery Chłapowski przyznał jej honorowy stopień kapitana, a także dowództwo 1. kompanii 1. Pułku Piechoty Litewskiej. Jej oddział walczył m.in. o Kowno, a Emilia odznaczała się walecznością chroniąc eskortowane oddziały zaopatrzenia armii powstańczej. Niestety dowodzący tą grupą gen. Chłapowski zdecydował o rezygnacji z dalszej walki, Emilia zdecydowała się kontynuować walkę o Ojczyznę i chciała dołączyć do powstańców w rejonie Warszawy. Razem ze swoją przyjaciółką Raszanowiczówną i krewnym Cezarym Platerem próbowała się w przebraniu chłopki przedrzeć lasami, natomiast podróż okazała się nazbyt trudna. Wyczerpaną dopada choroba, dlatego też musiała zatrzymać się Justianowie (pow. sejneński) w dworku Abłamowiczów, gdzie próbowano ją postawić na nogi. Choroba okazała się jednak silniejsza i Emilia Plater zmarła 23 grudnia 1831 r. Pochowano ją na cmentarzu w Kopciowie (dzisiejsza Litwa) na ziemiach należących do Abłamowiczów. Jej grób przetrwał do dnia dzisiejszego. Jest patronką wielu szkół i ulic w naszym kraju, a dwudziestolecie

¹ Wiersz usunięty z kanonu lektur szkolnych decyzją MEN w 2024 r.

międzywojennym jej podobizna znalazła się na banknotach 20-złotowych². Często jest porównywana do św. Joanny d'Arc

3. Wiara i życie Kościoła

Nauczyciel wprowadza uczniów do pracy w grupach.

Możemy być pełni podziwu dla postawy Emilii Plater. To były trudne czasy zaborów. Ale człowiek musi być czujny, bo również i w naszych czasach zdarzają się wojny, albo też dokonuje się ataków na wartości, które są istotnym elementem naszej narodowej tożsamości. Z takim „atakami” spotkała się pewna społeczność młodych ludzi o której chciałbym wam dziś również powiedzieć. O kim i o jakiej „walce” mowa? To będzie dla was zagadką. Aby ją rozwiązać, dobierzcie się w czteroosobowe grupy. Każdej z grup przekażę krótki wiersz, napisany przez członka tej młodzieżowej społeczności. Każdy z wierszy opowiada o tym samym wydarzeniu. Waszym zadaniem będzie wspólne odczytanie tego wiersza i próba wyciągnięcia z niego odpowiedzi na pytania: O czym jest wiersz? Kto walczy? Z kim walczy? O co walczy? Na rozwiązanie zagadki daję wam ok 6 minut.

Nauczyciel pomaga uczniom podzielić się na czteroosobowe grupy, rozdaje każdej z grup jeden z czterech wydrukowanych wierszy (załącznik 1). Po ok. 6 minutach pracy w grupach następuje jej podsumowanie. Nauczyciel zaprasza wybranego przedstawiciela z każdej z grup, aby odczytał wiersz i odpowiedział na wyżej postawione pytania. Po ostatniej z grup katecheta podsumowuje wypowiedzi uczniów i rozwiązuje zagadkę opowiadając o pięknej postawie uczniów broniących krzyże w szkole w Miętnej. W trakcie opowiadania może wyświetlić kilka zdjęć związanych z tym wydarzeniem (prezentacja).

Wiersze, które odczytaliście pisali młodzi ludzie uczęszczający do Zespołu Szkół Rolniczych w Miętnej koło Garwolina w roku szkolnym 1983/84. Opowiadają o problemie walki ówczesnego ustroju komunistycznego z wiarą katolicką w naszym narodzie. Walka ta odbywała się również w wielu szkołach na terenie całej Polski. W Miętnej spotkała się z zdecydowaną odpowiedzią młodzieży. W grudniu 1983 roku zniknęły ostatnie krzyże z 8 sal lekcyjnych, co bardzo zdziwiło uczniów. Warto nadmienić, że jesienią 1980 r. – uczniowie ZSR w Miętnej z własnej inicjatywy zawieszają krzyże we wszystkich pracowniach. Po zakończeniu stanu wojennego (22 lipca 1983 roku), we wrześniu tego roku zdjęto krzyże wiszące przy wejściu do szkoły i w całej szkole pozostały tylko w tych kilku salach. Uczniowie domagali się odpowiedzi ze strony dyrektora szkoły, w związku ze zniknięciem najważniejszego symbolu dla chrześcijan, lecz spotkali się z lekceważącą postawą dyrekcji, który w czasie oficjalnego apelu dnia 19 grudnia 1983 roku nie udzielił odpowiedzi na pismo samorządu uczniowskiego. Ten dzień stał się oficjalnym początkiem strajku młodzieży wobec zaistniałej sytuacji. Sprawa tym bardziej była bolesna dla uczniów, bo wszystko zaczęło się praktycznie w przeddzień świąt Bożego narodzenia. Uczniowie zaczęli publicznie wyrażać sprzeciw działaniom dyrekcji i domagać się powrotu krzyży do szkoły. Po powrocie z przerwy świątecznej prawie przez 3 miesiące uczniowie manifestowali swoją wiarę w szkole, przynosząc ze sobą krzyże, śpiewając na przerwach religijne i patriotyczne pieśni. Odbył się nawet strajk okupacyjny szkoły. Ich rodzice uczestniczący w „wywiadówkach” zawieszali krzyże w salach, po czym władze szkoły je usuwały. Potem sami uczniowie rozwieszali krzyże w salach i na korytarzach, które też były usuwane. Konflikt się zaostrzał, a „niepokornym” uczniom, którzy nie chcieli dostosować się do komunistycznej wizji społeczeństwa bez Boga, grożono wyrzuceniem ze szkoły. Za młodzieżą ujmowali się niektórzy nauczyciele, księża z Garwolińskiej parafii, ks. Bp Jan Mazur, a nawet bł. ks. Jerzy Popiełuszko, który w trakcie Mszy za Ojczyznę stawiał ich postawę za wzór. Zaostrzyły się represje wobec uczniów. Ponad

² Źródło: akn. *Emilia Plater (1806-1831)*, w: <https://dzieje.pl/postacie/emilia-plater-1806-1831> [dostęp 22.05.2024].

połowa uczniów zdecydowała się w geście protestu, aby odebrać dokumenty ze szkoły i przenieść się do innych szkół, ale władze komunistyczne zabroniły przyjmować manifestujących do innych szkół. Dopiero 6 kwietnia 1984 r. po czterech miesiącach walki o wolność obywatelską i wyznania krzyż wrócił do szkoły. Niestety nie wszyscy uczniowie decyzją dyrektora mogli wrócić i kontynuować naukę w swojej szkole.

4. Zastosowanie życiowe

Protest uczniów w Miętym w obronie krzyża stał się ich manifestacją wiary. Do takiej postawy zachęca nas Chrystus w Ewangelii.

Nauczyciel odczytuje fragment Ewangelii – Mt 10, 32-33. 38-39

„Do każdego więc, który się przyzna do Mnie przed ludźmi, przyznam się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie. Lecz kto się Mnie zaprze przed ludźmi, tego zaprę się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie. Kto nie bierze swego krzyża, a idzie za Mną, nie jest Mnie godzien. Kto chce znaleźć swe życie, straci je. a kto straci swe życie z mego powodu, znajdzie je”. *Można dodać: oto Słowo Boże*

Nauczyciel rozpoczyna dyskusję, dotyczącą przyznawania się do wiary.

Przyznawanie się do wiary nie jest zawsze proste i oczywiste, ale Jezus wiele za to obiecuje. Jak i w jakich sytuacjach dziś możemy wyznać naszą wiarę, bronić jej?

Nauczyciel zachęca młodzież do dzielenia się swoimi uwagami i porządkuje dyskusję.

5. Podsumowanie treści

Nauczyciel za pomocą pytań kontrolnych sprawdza zdobyte przez uczniów informacje.

- **Dlaczego Emila Plater stała się uczestniczką powstania listopadowego?** (była patriotką, umiłowała Ojczyznę)

- **Dlaczego uczniowie zespołu szkół w Miętym rozpoczęli strajk w szkole?** (bronili znaku przynależności do Chrystusa, walczyli z komunizmem, chcieli wyznać wiarę w Boga, walczyli o swoje podstawowe swobody obywatelskie)

- **Dlaczego nosimy krzyż na łańcuszkach, umieszczamy krzyże w domach, miejscach nauki i pracy?** (wyraża naszą wiarę, przez znak krzyża zapraszamy Boga do naszej codzienności i prosimy o Jego błogosławieństwo, krzyż jest znakiem szacunku wobec bliźnich, krzyż jest częścią integralną historii Polski i Europy – wpisuje się nierozłącznie w nasz kod kulturowy).

- **Co miał na myśli papież Jan Paweł II mówiąc o młodzieży: „W Was jest nadzieja, ponieważ Wy należycie do przyszłości, a zarazem przyszłość do Was należy”?** (od świadectwa wiary, miłości, nadziei, od patriotyzmu młodych ludzi zależy przyszłość kraju, świata i Kościoła; nie można być obojętnym wobec przemocy)

5. Modlitwa

Nauczyciel zachęca uczniów do krótkiej modlitwy.

„Któryś za nas cierpiał rany, Jezu Chryste zmiłuj się nad nami”. 3x

Ks. mgr lic. **Tomasz Pązik** – ksiądz diecezji legnickiej, magister teologii, absolwent Teologicznego Studium Licencjackiego KUL (specjalizacja: Katechetyka), doktorant Szkoły Doktorskiej KUL. Autor artykułów: *Świętość powołania małżeńskiego*, Społeczeństwo 2019 nr 4, s. 116-129; *Służyć Bogu i Ojczyźnie – 25-lecie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Diecezji Legnickiej*, Perspectiva Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne, rok 2021 nr 2 (39), s. 79-93; a także monografii naukowej: *Problemy moralne niepełności małżeńskiej*, Legnica 2021.

Załącznik 1.

<p>„NIE RZUCIM CHRYSSTE TWEGO KRZYŻA” <i>Młodzi Parafii Parczew 18 III 1984</i></p> <p>Nasz głos protestu zewsząd brzmi, Czas nam rodacy zewrzeć szyki, Współczesny Judasz zdjął nam krzyż, Czy tak jak niegdyś – za srebrniki?</p> <p>Niech zabrzmi róg i serce chętne, Świadectwo wiary dać się godzi. Jak kochać Krzyż – wskazało Miętne, Jakimi są dowiedli młodzi.</p> <p>Oto jest chluba, oto hart, Oto jest sól tej ziemi. Dali odpowiedź ile jest wart I jak Krzyż Polak ceni.</p> <p>Chwała Wam! Cześć! Odważni wierni, Nas Krzyż nie hańbi, nie poniża. Wśród tylu dróg i życia cierni – Nie rzucim Chryste Twego Krzyża!</p>	<p>„SPRAWA DLA NAS TAK BLISKA” <i>K.K. – Uczeń klasy II (20 XII 1983)</i></p> <p>Stoi „tłum” ludzi młodych Młodych, lecz już mocnych. Śpiew po sali się rozchodzi a tu nagle dyrektor wchodzi.</p> <p>Wtem cisza salę zalega, Dyrektor na nas nalega By sprawę dla nas tak bliską Potraktować byle jak – nisko.</p> <p>Krzyczy, wymachuje rękami, Jakby rozmawiał z bydlakami. Chwyta się różnych sposobów, Lecz dla nas to nie novum.</p> <p>My na jego wyzwanie Zaczynamy śpiewanie. Ton śpiewu wznosi się wzwyż Bo przecież chodzi o Krzyż!</p>
<p>„MŁODZIEŻ” <i>Danusia , klasa III</i></p> <p>Po tych wielkich strajkach, We wsi małej Miętne, Wiele osób mówi, że to miejsce święte. Przecież to ta młodzież, Co to nic nie warta, O wiarę walczyła – Wyrzekając się czarta. Gdy już w tej wsi małej Szkołę zawiesili, Młodzież się nie ugięła, Oni wciąż walczyli! Chrystus jest wielki! Chrystus jest Panem! Nie będzie Domański Górował nad plebanem! On to jest antychryst, Co w Boga nie wierzy. Gdy zdejmował Krzyże, Hańbił los młodzieży. Lecz młodzież wierna Swemu Bogu była, I hańbę dla szkoły Czynami już zmyła!</p>	<p>„O NAS” <i>M. G. – Uczennica Klasa V Technikum</i></p> <p>Kiedys gdy pytali: Gdzie chodzisz do szkoły, Gdy im Miętne rzekłeś, Oni kręcili głowy.</p> <p>Teraz gdy usłyszą, Żeś uczeń z Miętneho, Mówią miłe słowa I „opowiadaj Kolego!”</p> <p>Bo to lud ciekawy, Co się tam zdarzyło, Gdzie młodzież śpiewała I ZOMO wkroczyło (...)</p>